

FIȘA DISCIPLINEI

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca
1.2. Facultatea /Departamentul	Istorie și Filosofie
1.3. Departamentul	Istorie Medievală, Premodernă și Istoria Artei
1.4. Domeniul de studii	Istorie
1.5. Ciclul de studii	Licență
1.6. Programul de studii/Calificarea	Istorie

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei	Seminar special (II): Stat, societate, cultură în lumea medievală						
2.2. Titularul activităților de curs							
2.3. Titularul activităților de seminar sau laborator	lect. univ. dr. Elena Firea						
2.4. Anul de studiu	3	2.5. Semestrul	6	2.6. Tipul de evaluare ¹	C	2.7. Regimul disciplinei ²	DS

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1. Nr. de ore pe săptămână	4	Din care 3.2. curs		Din care 3.3. seminar/ laborator	4
3.4. Total ore din planul de învățământ	48	Din care 3.5. curs		Din care 3.6. seminar/ laborator	48
Distribuția fondului de timp					Ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					28
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					8
Pregătire seminarii/teme, referate, portofolii și eseuri					12
Tutoriat și consultații					2
Examinări					2
Alte activități:					

¹ Tipul de evaluare: E – examen, VP – verificare pe parcurs, C - colocviu

² Regimul disciplinei: **OB** - obligatorie, **OP** - opțională, **F**- facultativă

3.7. Total ore studiu individual	52
3.8. Total ore pe semestru	100
3.9. Numărul de credite	4

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	Nu este cazul
4.2. de competențe	Nu este cazul

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	
5.2. de desfășurare a seminarului/ laboratorului	Aparatură tehnică necesară proiecției prezentărilor PP/conexiune Internet

6. Competențele specifice acumulate

Competențe profesionale	• Spirit critic și capacitate de analiză a problematicii venerării relicvelor în relație cu reprezentarea puterii în evul mediu • Familiarizarea cu cele mai importante categorii de surse disponibile pentru studierea cultului relicvelor în perioada medievală (hagiografii, colecții de miracole, sanctuarele sfinților, relicvarii, reprezentări iconografice etc.), cu accent pe izvoarele vizuale • Cunoașterea literaturii de specialitate referitoare la venerarea relicvelor în evul mediu, atât pentru spațiul creștinătății răsăritene, cât și occidentale
Competențe Transversale	• Identificarea și selecția critică a informației din surse primare și literatura de specialitate • dezvoltarea abilităților de comunicare academică (oral și scris) • etica profesională și a cercetării științifice

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor specifice acumulate)

7.1. Obiectivul general al disciplinei	Familiarizarea cu problematica instrumentalizării venerării publice a relicvelor în evul mediu în scopul reprezentării și legitimării puterii (politice și/sau ecleziastice) în societatea medievală, atât pentru spațiul răsăritean, cât și pentru cel occidental.
7.2. Obiective specifice	• Aspectele teoretice și metodologice care marchează istoriografia recentă referitoare la studierea relicvelor, prin investigarea dimensiunii materiale și tangibile a sacralului în evul mediu • Tipologia relicvelor, a relicvariilor și a organizării sanctuarelor sfinților în evul mediu, în relație cu specificul cultului respectiv și cu principalii săi promotori. • Identificarea și interpretarea „programelor relicvelor” / relics’ programmes în relație cu diferite studii de caz.

	Analiza surselor primare specifice: hagiografii, descrieri de pelerinaje, relicvarii, surse arheologice, reprezentări vizuale, etc.
--	---

8. Conținuturi

Seminar special	Metode didactice
1. Discuție introductivă: venerarea relicvelor, principale direcții în istoriografia recentă; abordări metodologice, prezentarea principalelor categorii de surse. Expunerea și explicarea conținutului seminarului și a cerințelor de examinare.	Discutarea tematicii generale și a bibliografiei recomandate
2. Evoluția investigării venerării relicvelor în istoriografia recentă: materialitatea sacralului; cultul relicvelor între Răsărit și Occidentul medieval; noi abordări în studierea relicvelor în relație cu puterea politică	Prelegere participativă; problematizare; discutarea bibliografiei recomandate; analizarea surselor vizuale și textuale; prezentări PP studenți
3. Originea venerării relicvelor în creștinismul timpuriu: terminologie, tipologie, evoluție, surse.	Prelegere participativă; problematizare; discutarea bibliografiei recomandate; analizarea surselor vizuale și textuale; prezentări PP studenți
4. Ceremonii legate de venerarea relicvelor: dezmembrarea rituală a trupurilor sfinților, <i>inventio</i> , <i>depositio</i> , <i>translatio reliquarium</i> , <i>adventus</i> . Studii de caz Răsărit – Occident.	Prelegere participativă; problematizare; discutarea bibliografiei recomandate; analizarea surselor vizuale și textuale; prezentări PP studenți
5. Relicvarii medievale: tipologie și funcții. Dinamica conținut - forma exterioară și decorația specifică a relicvariilor.	Prelegere participativă; problematizare; discutarea bibliografiei recomandate; analizarea surselor vizuale și textuale; prezentări PP studenți
6. Sanctuarele sfinților/ <i>loca santa</i> între Răsăritul și Occidentul creștin. Context arhitectural, iconografic și liturgic. Studii de caz: Ierusalim, Bethleem, Roma, Abu Mina, Qalaat Sin'an, Constantinopol, Tours, Myra - Bari, Santiago de Compostela, etc.	Prelegere participativă; problematizare; discutarea bibliografiei recomandate; analizarea surselor vizuale și textuale; prezentări PP studenți.
7. Pelerinaje la mormintele sfinților – trăsături specifice și funcții. Punerea în scenă a sacralului și controlul asupra accesului la relicvele sfinților. Studii de caz: Ierusalim, Salonic, Bari.	Prelegere participativă; problematizare; discutarea bibliografiei recomandate; analizarea surselor vizuale și textuale; prezentări PP studenți

8. Acumularea de relicve și legitimarea puterii în evul mediu. Relicvele în context imperial: Constantinopol.	Prelegere participativă; problematizare; discutarea bibliografiei recomandate; analizarea surselor vizuale și textuale; prezentări PP studenți
9. Sfintele capele în Europa creștină – tipologie și funcții: Aachen, Capella Palatina (Palermo), Sainte Chapelle (Paris), Karstejn (Boemia)	Prelegere participativă; problematizare; discutarea bibliografiei recomandate; analizarea surselor vizuale și textuale; prezentări PP studenți
10. Furta sacra: legitimarea furtului relicvelor în evul mediu. Studii de caz: Sf. Marcu și Veneția; Sf. Nicolae și Bari	Prelegere participativă; problematizare; discutarea bibliografiei recomandate; analizarea surselor vizuale și textuale; prezentări PP studenți
11. Venerarea relicvelor în perioada medieval târzie: cazul sârbesc (achiziționarea de relicve pentru legitimarea statului și a Bisericii autocefale sârbești; cultul sfinților dinastici sârbi și promovarea relicvelor lor în contextul cuceririi otomane)	Prelegere participativă; problematizare; discutarea bibliografiei recomandate; analizarea surselor vizuale și textuale; prezentări PP studenți
12. Cultul relicvelor și legitimarea politică în Moldova medievală și premodernă: Sf. Ioan cel Nou de la Suceava și Sf. Parascheva.	Prelegere participativă; problematizare; discutarea bibliografiei recomandate; analizarea surselor vizuale și textuale; prezentări PP studenți
Bibliografie	
Robert Bartlett, <i>Why Can the Dead Do Such Great Things? Saints and Worshippers from the Martyrs to the Reformation</i>, Princeton University Press, 2013, pp. 239-332. Cynthia J. Hahn, Holger A. Klein (eds.), <i>Saints and Sacred Matter. The Cult of Relics in Byzantium and Beyond</i>, Dumbarton Oaks Research Library and Collection: 2015. Robert Wiśniewski, <i>The Beginnings of the Cult of Relics</i>, Oxford University Press, 2019. (selectiv) Edina Bozóky, <i>La politique des reliques de Constantin à Saint Louis. Protection collective et légitimation du pouvoir</i>, Paris: Beauchesne, 2006. (selectiv) Edina Bozóky, Anne-Marie Helvetius (eds.), <i>Les reliques. Objects, cultes, symbols</i>, Turnhout: Brepols, 1999. (selectiv) A.M. Lidov (ed.), <i>Eastern Christian Relics</i>, Moscow: Progress-Tradition: 2003. (selectiv)	

Jannic Durand, Bernard Flusin (ed.), *Byzance et les reliques du Christ*, Paris: 2004. (selectiv)

Danica Popović, *Under the Auspices of Sanctity. The Cult of Holy Rulers and Relics in Medieval Serbia*, Belgrade, 2006. (selectiv)

Sophie Brouquet, *Saints, reliques et miracles au Moyen Âge*, Rennes: Editions Ouest-France, 2021.

Patrick Geary, *Furta Sacra. Theft of Relics in the Central Middle Ages*, 2nd edition, Princeton University Press, 1991. (selectiv)

Charles Freeman, *Holy Bones, Holy Dust. How relics Shaped the History of Medieval Europe*, Yale University Press, 2012. (selectiv)

Petre Guran, „Invention et translation des reliques – un cérémonial monarchique?“, *Revue des Etudes Sud-Est Europeennes*, 36 (1998): nr. 1-4, pp. 195-229.

Cynthia Hahn, „What do reliquaries do for relics?“, *Numen* 57 (2010), pp. 284-317.

Holger A. Klein, „Eastern Objects and Western Desires: Relics and Reliquaries between Byzantium and the East“, *Dumbarton Oaks Papers*, 58 (2004), p. 283-314.

Petre Guran, „Invention et translation des reliques – un cérémonial monarchique?“, *Revue des Etudes Sud-Est Europeennes*, 36 (1998): nr. 1-4, p. 195-229.

Charalambos Bakirtzis, „Pilgrimage to Thessalonike: the tomb of St. Demetrios“, *Dumbarton Oaks Papers* 56 (2002), pp. 175-192.

Holger A. Klein, „Eastern Objects and Western Desires: Relics and Reliquaries between Byzantium and the East“, *Dumbarton Oaks Papers*, 58 (2004), p. 283-314.

John Osborne, „Politics, diplomacy and the cult of relics in Venice and the northern Adriatic in the first half of the 9th century“, *Early Medieval Europe*, 8 (1999), nr. 3, pp. 369-386.

Gary Vikan, Holum Kenneth G., „The Trier Ivory, *Adventus* Ceremonial, and the Relics of St. Stephen“, in Idem, *Sacred Images and Sacred Power in Byzantium*, Cornwall, Ashgate, Variorum Collected Studies Series, 2003, p. 114-133.

Paroma Chatterjee, „Iconoclasm's legacy: interpreting the Trier ivory“, *The Art Bulletin* 100 (2018), no. 3, pp. 28-47.

Ioli Kalavrezou, „Helping Hands for the Empire: Imperial Ceremonies and the Cult of Relics at the Byzantine Court“, in Henry Maguire (ed.), *Byzantine Court Culture from 829 to 1204*, Washington D.C., Dumbarton Oaks Research Library and Collection, 1997, p. 53-79.

Michel Kaplan, „L'ensevelissement des saints: rituel de création des reliques et sanctification à Byzance à travers les sources hagiographiques (V-VIIIe siècles)“, in *Travaux et Mémoires* 14, *Mélanges Gilbert Dagron*, 2002, p. 319-332.

Marija Vasiljević, "Translations of Saints' Relics in the Late Medieval Central Balkans". *Balkanica* 51 (2020): 23-43.

Danica Popović, „Relics and reliquaries in medieval Serbia”, in *sacred Art of the Serbian Lands in the Middle Ages*, Dragan Vojvodić and Danica Popović (ed.), Belgrade: 2016, pp. 133-143.

Elena Firea, „De la text la imagine: reprezentări ale scenei *Aducerii moaștelor Sf. Ioan cel Nou la Suceava* în arta medievală românească”, *Analele Putnei* 8 (2012), nr. 1, pp. 291-314.

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatorilor reprezentativi din domeniul aferent programului

Temele seminarului sunt gândite într-o manieră interdependentă, succedându-se firesc astfel încât să faciliteze familiarizarea cu acest domeniu de cercetare, cu o categorie variată de tipuri de surse primare relevante și cu principalele direcții de dezbateri din literatura de specialitate. Totodată, tematica acestui seminar special este complementară celei a seminarului special referitor la cultul sfinților în evul mediu.

10. Evaluare

Tip de activitate	10.1. Criterii de evaluare	10.2. Metode de evaluare	10.3. Pondere din nota finală
10.4. Curs	Familiarizarea cu terminologia, conceptele și principalele dezbateri din literatura de specialitate	Prezentare PP a unui articol/capitol din bibliografie -	30%
	Capacitatea de analiză	Elaborarea unui eseu referitor la un studiu de caz privind venerarea relicvelor în evul mediu	30%
	Coerența exprimării și argumentației	Colocviu	40%
	Proprietatea termenilor și cunoașterea conceptelor		
10.6. Standard minim de performanță			
• Obținerea notei 5 pentru fiecare dintre criteriile de evaluare.			

Data completării:

02.09.2024

Semnătura titularului de seminar:

Lect. univ. dr. Elena Firea

Data avizării în catedră:

19.09.2024

Semnătura Șefului de catedră/departament

